

การบริหารงานแนะแนวของสถาบันในเครือตั้งตรงจิตร กรุงเทพมหานคร

The Administration of Guidance in the Institution of Tangtrongchit Group in Bangkok

ยุวดี ชีชนะ¹

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาระดับการบริหารงานแนะแนวของสถาบันในเครือตั้งตรงจิตร และ 2) เปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้บริหาร อาจารย์ที่ปรึกษา และอาจารย์แนะแนวที่มีต่อการบริหารงานแนะแนวของสถาบันในเครือตั้งตรงจิตร กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาการบริหารงานแนะแนวของสถาบันในเครือตั้งตรงจิตร จำนวน 169 คน ประกอบด้วย ผู้บริหาร 37 คน อาจารย์ที่ปรึกษา 113 คน และอาจารย์แนะแนว 19 คน ซึ่งได้มาด้วยการสุ่มแบบชั้นภูมิ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ จำนวน 40 ข้อ จำแนกเป็น 4 ด้าน ประกอบด้วยด้านการเตรียมการและวางแผนดำเนินงาน ด้านการปฏิบัติตามแผน ด้านการกำกับติดตาม ประเมินผล และรายงาน และด้านการปรับปรุงและพัฒนา การวิเคราะห์ข้อมูลใช้ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (one-way ANOVA) ผลการวิจัยพบว่า 1) ระดับการบริหารงานแนะแนวของสถาบันในเครือตั้งตรงจิตร โดยภาพรวมมีระดับการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก และการบริหารงานแนะแนวทุกด้านทั้ง 4 ด้าน มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมากและ 2) การศึกษาเปรียบเทียบความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างพบว่าผู้บริหารอาจารย์ที่ปรึกษาและอาจารย์แนะแนวมีความคิดเห็นต่อการบริหารงานแนะแนวของสถาบันในเครือตั้งตรงจิตร ในภาพรวมและทุกด้านแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

คำสำคัญ : การบริหารงานแนะแนว งานแนะแนว สถาบันในเครือตั้งตรงจิตร

¹ นักศึกษาปริญญาโท สาขาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชพฤกษ์
e-mail : yuvadee31@gmail.com

The Administration of Guidance in the Institution of Tangtrongchit Group in Bangkok

Yuwadee Cheechana

Abstract

The purposes of this research were to study the level of administration of guidance in the Trangtrongchit group and to compare the opinions of administrative advisors and guidance teachers on the administration of guidance in the Trangtrongchit Group. The population used in this research was 169 people who worked for the Trangtrongchit group. From these, 169 people (37 administrators, 113 advisors and 19 guidance teachers) were chosen through stratified random sampling. The research equipment of the study was a questionnaire using rating scales, with 40 questions divided into 4 sections: preparation and project planning; implementation; follow-up, evaluation and reporting; and improvement and development. The data analysis were percentage, mean, standard deviation and one-way ANOVA. Results indicated that 1) the overall administration of guidance, as well as the four aspects of administrative guidance in the Trangtrongchit group, was at a good level, and 2) there were significant differences of opinion on the administration of guidance in Tangtrongchit Group, at the level of 0.05.

Keywords : The Administration of Guidance, Guidance, Institution of Tangtrongchit Group

บทนำ

ตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 11 (พ.ศ. 2555-2559) ส่วนที่ 2 สารสำคัญของแผนยุทธศาสตร์การแนะแนว ได้กำหนดเป้าหมายไว้ให้ ผู้เรียนรู้จักเข้าใจรักและเห็นคุณค่าในตนเองและผู้อื่น เข้าใจการเปลี่ยนแปลงของสังคม สามารถวางแผนในด้านการศึกษาด้านอาชีพ และสังคม ตลอดจนปรับตัวและอยู่ในสังคมอย่างมีความสุขและพอเพียง ผู้บริหาร ครู และบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับผู้เรียน ได้รับการส่งเสริมและพัฒนาให้มีความรู้ ความเข้าใจ และสามารถใช้กระบวนการแนะแนวได้อย่างมีประสิทธิภาพ สถานศึกษาทุกแห่งมีครูแนะแนวที่มีคุณวุฒิทางการแนะแนวหรือจิตวิทยาที่เกี่ยวข้องกับการแนะแนว สถานศึกษามีการพัฒนาจัดระบบ และดำเนินการแนะแนวอย่างมีประสิทธิภาพ ตามมาตรฐานการแนะแนวหน่วยงานการศึกษาทุกระดับมีโครงสร้างและระบบการบริหารจัดการแนะแนวอย่างมีระบบภาคเครือข่ายส่วนร่วมในกระบวนการแนะแนวอย่างเข้มแข็ง

จากแผนยุทธศาสตร์การแนะแนวนี้นี่ส่งผลให้กระทรวงศึกษาธิการได้กำหนดแผนยุทธศาสตร์นี้ไปสู่สถานศึกษาในสังกัด และเร่งดำเนินการให้เป็นรูปธรรมมากขึ้นโดยต้องมุ่งเน้นการแนะแนวเชิงรุกอันเป็นแนวคิดในมิติใหม่เพื่อให้ทันต่อสถานการณ์ที่มีต่อการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วของสังคม และพร้อมรับกับสถานการณ์การก้าวสู่สังคมประชาคมอาเซียนในปี พ.ศ. 2558 โดยการพัฒนาคุณภาพชีวิตให้กับเยาวชนให้เป็นคนดี คนเก่ง และดำรงชีวิตอยู่ในสังคมอย่างมีความสุข ซึ่งเป็นจุดมุ่งหมายปลายทางของการจัดการศึกษาให้กับเยาวชน แต่การจะพัฒนาเยาวชนไทยให้เป็นทรัพยากรมนุษย์ที่ทรงคุณค่า มีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของสังคมและสถานประกอบการนั้น สถานศึกษาจะต้องจัดหลักสูตร กิจกรรมการเรียนการสอน กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน รวมถึงกิจกรรมการแนะแนวควบคู่กันไปอย่างมีระบบแบบแผนที่สุดสอดคล้องกับยุทธศาสตร์และเป้าหมาย

ฝ่ายงานแนะแนวซึ่งจัดว่าเป็นหน่วยงานหนึ่งในสถานศึกษาที่มีความสำคัญ และกลายเป็นหน่วยงานที่มีความสำคัญเพิ่มมากขึ้นเรื่อยๆ ภายใต้สังคมที่เพิ่มความซับซ้อน ก่อให้เกิดช่องว่างระหว่างวัยในสังคมขึ้น โดยเฉพาะผู้ปกครองหรือบิดามารดา มีความจำเป็นต้องตื่นตัวในการดำรงชีวิตและการได้มาซึ่งรายได้ประกอบกับการทำงานอย่างหนักได้ละเลยการดูแลให้ความอบอุ่นบุตรซึ่งอยู่ในวัยที่ควรได้รับการดูแลเอาใจใส่ ผลที่เกิดขึ้นนำไปสู่ความคิดในการแสวงหาทางออกตามสภาพแวดล้อมใกล้ตัว ซึ่งมักจะเป็นสภาพแวดล้อมที่มีอาจควบคุมได้ มีทั้งดีและไม่ดีนำไปสู่ทางที่ไม่ถูกต้องซึ่งในปัจจุบันจะพบว่าเกี่ยวข้องกับนักศึกษาที่ก่อคดีอันเนื่องมาจากทะเลาะวิวาทกันระหว่างสถานศึกษาและมีผลกระทบต่อบุคคลอื่นๆ กลายเป็นปัญหาของสังคม ยิ่งนับวันจะทวีความรุนแรงมากขึ้นหากครูและผู้บริหารสถานศึกษาไม่มีการกำหนดนโยบายป้องกันหรือแนวทางแก้ไข โดยเฉพาะเยาวชนที่กำลังศึกษาในระดับอาชีวศึกษา ซึ่งอยู่ในสภาวะที่สมควรได้รับการช่วยเหลือและพัฒนาเป็นพิเศษบทบาทของครูในฝ่ายงานแนะแนวของสถานศึกษาจึงถูกคาดหวังให้เป็นส่วนสำคัญในการพัฒนา

ผู้เรียนให้สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้ ใช้ชีวิตเป็น ตัดสินใจวางแผนการศึกษาอาชีพ และปรับตัวให้อยู่ในสภาพแวดล้อมทางสังคมได้อย่างมีความสุข

งานแนะแนวเป็นงานที่ละเอียดอ่อน จำเป็นอย่างยิ่งต้องมีบุคคลผู้ทำหน้าที่ในการบริหารจัดการที่มีคุณสมบัติทั้งความรู้และความสามารถ มีวิสัยทัศน์ที่จะกำหนดแผนงาน จัดสรรวางตัวบุคลากรให้เหมาะสมการบริหารงานแนะแนวซึ่งเป็นทั้งศาสตร์และศิลป์ ผู้บริหารและบุคลากรด้านการแนะแนวจะต้องมีความสามารถที่จะปฏิบัติงานตามแผนงานของฝ่ายบริหารให้เกิดประสิทธิผล ถึงแม้ว่าฝ่ายบริหารจะกำหนดแผนงานแนะแนวได้ดีเพียงใด แต่ถ้าขาดบุคลากรด้านแนะแนว ผู้ปฏิบัติงานแนะแนวที่ไม่เข้มแข็ง อาจเกิดความท้อถอยหมดกำลังใจที่จะทำงาน ในที่สุดก็เป็นงานแนะแนวตามมีตามเกิดเป็นงานที่ให้ประโยชน์น้อย

ดังนั้นงานแนะแนวของสถานศึกษา จึงขึ้นอยู่กับการทำงานของคณะครู อาจารย์ เปรียบเสมือนฟันเฟืองที่มีผู้บริหารวิทยาลัยทำหน้าที่เสมือนเป็นแรงขับเคลื่อนฟันเฟืองนั้นให้ทำงานสอดคล้องกันได้ ในฐานะที่ผู้วิจัยเป็นผู้ที่มีบทบาทหน้าที่เป็นอาจารย์แนะแนวของสถาบันในเครือข่ายที่ตั้งตรงจิตร มีความต้องการศึกษาถึงการบริหารงานแนะแนวของสถาบันในเครือข่ายที่ตั้งตรงจิตรว่า มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมากน้อยเพียงใด และศึกษาความแตกต่างของการการบริหารงานแนะแนวตามความคิดเห็นของบุคลากรฝ่ายต่างๆ ของสถาบันในเครือข่ายที่ตั้งตรงจิตรว่ามีความแตกต่างกันอย่างไร เพื่อเป็นข้อมูลสำหรับผู้ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาในสถานศึกษา อาจนำไปประกอบการพิจารณาประยุกต์ใช้ในการบริหารจัดการงานแนะแนวให้มีประสิทธิภาพมากขึ้นต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับการบริหารงานแนะแนวของสถาบันในเครือข่ายที่ตั้งตรงจิตร
2. เพื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้บริหาร อาจารย์ที่ปรึกษา และอาจารย์แนะแนวที่มีต่อการบริหารงานแนะแนวของสถาบันในเครือข่ายที่ตั้งตรงจิตร

สมมติฐานการวิจัย

ผู้บริหาร อาจารย์ที่ปรึกษา และอาจารย์แนะแนว มีความคิดเห็นต่อการบริหารงานแนะแนวของสถาบันโรงเรียนในเครือข่ายที่ตั้งตรงจิตร แตกต่างกัน

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ประชากร

ประชากร ประกอบด้วย ผู้บริหาร 66 คน อาจารย์ที่ปรึกษา 200 คน และอาจารย์แนะแนว 34 คน ในปีการศึกษา 2556 รวม 300 คน โดยใช้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 169 คน ประกอบด้วย ผู้บริหาร

37 คน อาจารย์ที่ปรึกษา 113 คน และอาจารย์แนะแนว 19 คน การได้มาของกลุ่มตัวอย่างด้วยวิธีการสุ่มแบบแบ่งชั้นภูมิ (stratified random sampling) ซึ่งกำหนดกลุ่มตัวอย่างจากตาราง Krejcie and Morgan (ลัดดาวัลย์ เพชรโรจน์ และคณะ, 2555 : 264)

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เป็นแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (rating scale) ตามแบบของลิเคอร์ท (Likert scale) จำนวน 40 ข้อ ซึ่งแบ่งออกเป็น 3 ตอน คือ

ตอนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับสภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม มีลักษณะเป็นแบบเลือกตอบ (check list) สถานภาพผู้ให้ข้อมูล จำนวน 5 ข้อ ได้แก่ เพศ อายุ อายุการทำงาน วุฒิการศึกษา ประสบการณ์ในการศึกษาและอบรมทางด้านแนะแนว

ตอนที่ 2 แบบสอบถามการปฏิบัติเกี่ยวกับการบริหารงานแนะแนวของสถาบันในเครื่องตั้งตรงจิตร จำแนกเป็น 4 ด้าน คือ

1. การเตรียมการและวางแผนดำเนินงาน	จำนวน 12 ข้อ
2. การปฏิบัติตามแผน	จำนวน 18 ข้อ
3. การกำกับ ติดตาม ประเมินผล และรายงาน	จำนวน 6 ข้อ
4. การปรับปรุงและพัฒนา	จำนวน 4 ข้อ

มีลักษณะเป็นแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า (rating scale) แต่ละข้อมี 5 ระดับ โดยกำหนดค่าคะแนนของแต่ละระดับ ดังนี้

5 หมายถึง	มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมากที่สุด
4 หมายถึง	มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก
3 หมายถึง	มีการปฏิบัติอยู่ในระดับปานกลาง
2 หมายถึง	มีการปฏิบัติอยู่ในระดับน้อย
1 หมายถึง	มีการปฏิบัติอยู่ในระดับน้อยที่สุด

ตอนที่ 3 เป็นข้อเสนอนแนะปลายเปิด

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ขอหนังสือจากผู้อำนวยการหลักสูตร ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต วิทยาลัยราชพฤกษ์ เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากผู้บริหารวิทยาลัยในเครื่องตั้งตรงจิตรที่เป็นกลุ่มเป้าหมาย ติดต่อวิทยาลัยในเครื่องตั้งตรงจิตรทั้ง 4 แห่ง และแจกแบบสอบถามโดยกำหนดวันมารับแบบสอบถามคืน 3 วันหลังจากที่ได้ติดต่อประสานงาน นำแบบสอบถามที่ได้รับคืนตรวจสอบความถูกต้องและนำไปลงรหัส โดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์และวิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติพรรณนา (descriptive statistics)

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

ตรวจสอบความถูกต้องของแบบสอบถามที่ได้รับคืนจำนวน 169 ชุด นำข้อมูลบันทึกลงเครื่องคอมพิวเตอร์ โดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์เพื่อคำนวณหาค่าสถิติ โดยแบบสอบถามตอนที่ 1 เป็นการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณเกี่ยวกับสถานภาพผู้ให้ข้อมูล ประกอบด้วย เพศ อายุ อายุการทำงาน วุฒิการศึกษา ประสบการณ์ในการศึกษาและอบรมทางด้านการแนะแนว แบบสอบถามตอนที่ 2 เป็นการสอบถามเกี่ยวกับระดับการบริหารงานแนะแนวของสถาบันในเครื่องตั้งตรงจิต และแบบสอบถามตอนที่ 3 เป็นคำถามแบบปลายเปิดเกี่ยวกับข้อเสนอแนะเพิ่มเติมที่มีต่อการบริหารงานแนะแนวของสถาบันในเครื่องตั้งตรงจิต

สรุปและอภิปรายผลการวิจัย

สรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

1. ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ เป็นเพศหญิงมากกว่าเพศชาย มีอายุระหว่าง 21 - 30 ปี รองลงมาอายุ 50 ปีขึ้นไป มีอายุการทำงานต่ำกว่า 10 ปี การศึกษาอยู่ในระดับปริญญาตรี มีประสบการณ์ในการปฏิบัติงาน ต่ำกว่า 5 ปี รองลงมา คือ 5 - 10 ปี จากจำนวนผู้ตอบแบบสอบถามทั้งหมด ประกอบด้วย ผู้บริหาร จำนวน 37 คน อาจารย์ที่ปรึกษา จำนวน 113 คน และอาจารย์แนะแนว จำนวน 19 คน

2. การบริหารงานแนะแนวของสถาบันในเครื่องตั้งตรงจิต

ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีความคิดเห็นต่อการบริหารงานแนะแนวของสถาบันในเครื่องตั้งตรงจิตในภาพรวม มีระดับการปฏิบัติในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าทุกด้านมีระดับการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก โดยค่าเฉลี่ยรายด้านที่มีการปฏิบัติสูงสุด คือ ด้านการกำกับติดตาม ประเมินผล และรายงาน รองลงมา คือ ด้านการเตรียมการและวางแผนดำเนินการ และด้านการปรับปรุงพัฒนา มีค่าเฉลี่ยเท่ากัน เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน สรุปได้ดังนี้

2.1 ด้านการเตรียมและการวางแผนดำเนินการ ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีความคิดเห็นต่อการบริหารงานแนะแนวของสถาบันในเครื่องตั้งตรงจิต ด้านการเตรียมการและวางแผนดำเนินการ ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายประเด็น พบว่า ประเด็นที่มีการปฏิบัติในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยสูงสุดที่สุด คือ มีการสร้างความตระหนักให้ครูทุกคนเห็นคุณค่าของงานแนะแนว รองลงมาคือ มีการส่งเสริมให้ผู้บริหาร อาจารย์ที่ปรึกษา อาจารย์แนะแนวศึกษาพัฒนาการฝ่ายแนะแนวอย่างต่อเนื่อง ส่วนประเด็นที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ มีการส่งเสริมให้ผู้บริหาร อาจารย์ที่ปรึกษา อาจารย์แนะแนวมีส่วนร่วมในการประชาสัมพันธ์งานแนะแนวให้บุคลากรรับทราบ

2.2 ด้านการปฏิบัติตามแผน ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีความคิดเห็นต่อการบริหารงานแนะแนวของสถาบันในเครื่องตั้งตรงจิตร การปฏิบัติตามแผนในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายประเด็น พบว่า ประเด็นสถานศึกษาส่งเสริมให้มีการประสานงานด้านการแนะแนวระหว่างสถานศึกษา องค์การภาครัฐและเอกชน บ้าน ศาสนสถาน ชุมชน ในลักษณะเครือข่ายการแนะแนว มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมา เป็นประเด็นสถานศึกษามีการสนับสนุนให้บุคลากรของวิทยาลัยเกิดความร่วมมือในการดำเนินงานแนะแนว ในส่วนประเด็นที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ประเด็นส่งเสริมให้มีการจัดทำปฏิทินปฏิบัติงานแนะแนว

2.3 ด้านการกำกับ ติดตาม ประเมินผล และรายงาน ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีความคิดเห็นต่อการบริหารงานแนะแนวของสถาบันในเครื่องตั้งตรงจิตร ด้านการกำกับ ติดตาม ประเมินผล และรายงาน ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายประเด็น มีการกำหนดให้มีรูปแบบวิธีการและเครื่องมือการประเมินผลการดำเนินงานแนะแนวอย่างชัดเจน มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาเป็นประเด็น มีช่องทางการรับฟังความคิดเห็นและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการดำเนินงานแนะแนว ส่วนในประเด็นจัดให้มีการเผยแพร่ผลการดำเนินงานการแนะแนวทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษา มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด

2.4 ด้านการปรับปรุงพัฒนา ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีความคิดเห็นต่อการบริหารงานแนะแนวของสถาบันในเครื่องตั้งตรงจิตร ด้านการปรับปรุงพัฒนาในภาพรวมอยู่ใน ระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายประเด็น พบว่า ทุกประเด็นมีความคิดเห็นที่สามารถดำเนินการในระดับมาก โดยประเด็นที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ การส่งเสริมให้มีการนำข้อมูลสารสนเทศของงานแนะแนวไปใช้ในการพัฒนาวิทยาลัย รองลงมา มีสองประเด็นที่มีค่าเฉลี่ยเท่ากัน คือ การส่งเสริมให้มีการจัดทำรายงานผลการดำเนินงานแนะแนว และส่งเสริมในการตัดสินใจของผลการประเมินงานแนะแนว เพื่อใช้ในการปรับปรุงและพัฒนางานแนะแนวในวิทยาลัย และประเด็นที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดคือ ประเด็นการส่งเสริมและสนับสนุนให้นำข้อมูลไปใช้ในการวางแผนการดำเนินงาน

3. การเปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้บริหาร อาจารย์ที่ปรึกษา และอาจารย์แนะแนวที่มีต่อการบริหารงานแนะแนวของสถาบันในเครื่องตั้งตรงจิตร ผู้บริหาร อาจารย์ที่ปรึกษา และอาจารย์แนะแนว มีความคิดเห็นต่อการบริหารงานแนะแนวแตกต่างกัน ในภาพรวมและรายด้าน ในภาพรวมจากค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ความคิดเห็นของผู้บริหาร อาจารย์ที่ปรึกษา และอาจารย์แนะแนว ที่มีต่อการบริหารงานแนะแนวของสถาบันในเครื่องตั้งตรงจิตร และทำการทดสอบสมมติฐานด้วยการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (one-way ANOVA) พบว่าผู้บริหาร อาจารย์ที่ปรึกษา และอาจารย์แนะแนวมีความคิดเห็นต่อการบริหารงานแนะแนวของสถาบันในเครื่องตั้งตรงจิตรในภาพรวมทุกด้านแตกต่างกัน และจากผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบด้านการเตรียมการและวางแผนดำเนินการ พบว่าผู้บริหาร มีความคิดเห็นแตกต่างกับอาจารย์ที่ปรึกษาและอาจารย์แนะแนวด้านการ

ปฏิบัติตามแผน ผู้บริหารมีความคิดเห็นแตกต่างกับอาจารย์ที่ปรึกษา และอาจารย์ที่ปรึกษามีความคิดเห็นแตกต่างกับอาจารย์แนะแนว ด้านการกำกับ ติดตาม ประเมินผล และรายงาน พบว่าผู้บริหารมีความคิดเห็นแตกต่างกับอาจารย์ที่ปรึกษา และอาจารย์ที่ปรึกษามีความคิดเห็นแตกต่างกับอาจารย์แนะแนว ด้านการปรับปรุงพัฒนา พบว่าผู้บริหารมีความคิดเห็นแตกต่างกับอาจารย์ที่ปรึกษา และจากผลการวิเคราะห์ความคิดเห็นของผู้บริหาร อาจารย์ที่ปรึกษา และอาจารย์แนะแนว ที่มีต่อการบริหารงานแนะแนวของสถาบันในเครื่องตั้งตรงจิตร ในภาพรวมทุกด้าน พบว่าผู้บริหารมีความคิดเห็นแตกต่างกับอาจารย์ที่ปรึกษา

อภิปรายผลการวิจัย

ในการศึกษาคั้งนี้ ผู้วิจัยได้แบ่งประเด็นการอภิปรายผล ดังนี้

1. ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีความคิดเห็นต่อการบริหารงานแนะแนวของสถาบันในเครื่องตั้งตรงจิตรในภาพรวมว่ามีระดับการปฏิบัติในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านยังพบว่าด้านการกำกับ ติดตาม ประเมินผล เป็นด้านที่มีการปฏิบัติที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด เมื่อเทียบกับด้านอื่นๆ เพราะสถาบันในเครื่องตั้งตรงจิตรได้มีการกำหนดใช้วิธีการปฏิบัติตามนโยบายอย่างเป็นรูปธรรม การปฏิบัติงานของฝ่ายงานแนะแนวมีส่วนทำให้สถาบันในเครื่องตั้งตรงจิตรเป็นที่รู้จักกันในทุกระดับชั้น อีกทั้งการทำงานของฝ่ายงานแนะแนวเป็นการวางแผนในระยะยาวโดยคำนึงถึงจำนวนของนักเรียนนักศึกษาที่กำลังจะจบการศึกษาในแต่ละปีการศึกษาประกอบกับการเตรียมแผนการรองรับนักศึกษาเพื่อให้นักศึกษานั้นต่อเนื่อง เปิดโอกาสทางการศึกษาให้กับนักเรียนนักศึกษาสามารถศึกษาต่อในระดับสูง อีกทั้งการกำกับ ติดตาม และประเมินผลของฝ่ายงานแนะแนวยังมีผลต่อการพิจารณาความดีความชอบในความก้าวหน้าของบุคลากรในสังกัดของสถาบันในเครื่อง เป็นวิธีการสร้างแรงกระตุ้นและการยอมรับของบุคลากรที่มีต่อองค์กรและเมื่อพิจารณาในแต่ละด้าน พบว่า

1.1 ด้านการเตรียมและการวางแผนดำเนินการ ประเด็นที่มีการปฏิบัติในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด คือ มีการสร้างความตระหนักให้ครูทุกคนเห็นคุณค่าของงานแนะแนว ทั้งนี้ด้วยความเป็นอัตลักษณ์ของสถาบันในเครื่องตั้งตรงจิตรที่ให้ความสำคัญกับการลงพื้นที่และเข้าถึงชุมชนทุกหมู่เหล่า ทั้งนี้ด้วยวิสัยทัศน์และแนวความคิดด้านการบริหารจัดการองค์กรของผู้บริหารสถาบันในเครื่องตั้งตรงจิตรเล็งเห็นความสำคัญของการสร้างความใกล้ชิดประหนึ่งเป็นคนในครอบครัว ทั้งนี้ก่อนการลงพื้นที่ ผู้บริหารสถาบันในเครื่องตั้งตรงจิตรได้มีการจัดประชุมการวางแผนเตรียมการแนะแนว โดยเริ่มจากการสร้างเครือข่ายปฏิสัมพันธ์กับโรงเรียนกลุ่มเป้าหมาย การให้โอกาสกับผู้เรียนทั้งด้านทุนทรัพย์และการบริการวิชาการ รวมไปถึงการคัดเลือกบุคลากรแนะแนว จะต้องเลือกผู้ที่มีคุณสมบัติทั้งด้านคุณวุฒิ ประสบการณ์ บุคลิกภาพ มีจรรยาบรรณในวิชาชีพ เสียสละ และมีความเอาใจใส่ในความคิดและพฤติกรรม มีมนุษยสัมพันธ์ต่อบุคคลอื่น มีทัศนคติที่ดีต่อองค์กรและ

วิชาชีพครูผู้ให้ ซึ่งสอดคล้องกับหลักการบริหารงานแนะแนวว่า งานบริหารงานแนะแนวจะประสบความสำเร็จและมีประสิทธิภาพนั้นต้องมีหลักการ (วัชรวิ ทรัพย์มี 2523 : 103-104) ได้กล่าวถึงสาระสำคัญของหลักการบริหารงานแนะแนว โดยให้คำนิยาม ขอบข่าย จุดมุ่งหมาย ความร่วมมือของบุคลากร การสำรวจความต้องการของนักเรียนนักศึกษา ก่อนจัดกิจกรรม การคัดเลือกบุคลากรเพื่อมาปฏิบัติงานแนะแนว ตลอดจนเสียสละเวลา พุ่มเทให้กับนักเรียนนักศึกษา ทั้งในและนอกชั้นเรียน สร้างสัมพันธภาพใกล้ชิด อันจะนำไปสู่พัฒนาการทั้งด้านร่างกาย อารมณ์ สังคม และสติปัญญาให้ถึงขีดสุด

1.2 ด้านการปฏิบัติตามแผน ประเด็นสถานศึกษาส่งเสริมให้มีประสานงานด้านการแนะแนวระหว่างสถานศึกษา องค์กรภาครัฐและเอกชน บ้าน ศาสนสถาน ชุมชน ในลักษณะเครือข่ายการแนะแนว มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด เพราะผู้บริหารสถานศึกษาได้ให้ความสำคัญกับการเข้าถึงกลุ่มเป้าหมายในชุมชนและบริเวณใกล้เคียง การสร้างเครือข่ายการแนะแนวจึงเป็นวิธีการหนึ่งที่มีส่วนในการกระชับพื้นที่โดยคัดเลือกบุคลากรของสถานศึกษาลงพื้นที่ในชุมชน ประสานงานกับโรงเรียนในบริเวณใกล้เคียงและนอกพื้นที่ โดยคำนึงถึงความเป็นไปได้ในการเดินทางและความปลอดภัยสำหรับผู้เรียนเป็นสำคัญ การทำหน้าที่ของครูแนะแนวไม่เพียงแต่ประสานงานกับนักเรียนในสถานศึกษาที่สังกัดอยู่เท่านั้น แต่ยังมี การสร้างเครือข่ายเพื่อประสานงานอย่างต่อเนื่องกับสถานศึกษาอื่นๆ เสมือนหนึ่งเป็นแหล่งที่มาของผู้เรียน เพื่อเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้มีแนวทางในการศึกษาต่อในระดับวิชาชีพ และสอดคล้องกับความต้องการของสังคม ครอบคลุมที่ ต้องการให้ผู้เรียนมีการศึกษา และสามารถทำงานเพื่อครอบครัวได้ นอกจากนี้ ความร่วมมือจากหน่วยงานภายนอกสถานศึกษา จึงทำให้ครูแนะแนวมีบทบาทมากขึ้น เป็นที่ยอมรับและไว้วางใจของผู้ปกครองที่จะส่งบุตรหลานเข้ามาศึกษาต่อในสถาบันในเครือข่ายได้ ซึ่งสอดคล้องกับแนวความคิดการบริหารกับการส่งเสริมการจัดงานแนะแนว กรมวิชาการ (2545 : 24-25) ที่ได้กล่าวว่า การบริหารงานแนะแนวจะประสบความสำเร็จนั้น ควรให้ความสำคัญกับการประสานงานความร่วมมือกับบุคลากรภายนอกสถานศึกษา องค์กรภาครัฐและเอกชน บ้าน ศาสนสถาน ชุมชน เป็นการสร้างเครือข่ายและ การยอมรับในตัวตนของครูแนะแนว ยอมรับในบทบาทหน้าที่ที่ครูแนะแนวพึงมีและนำมาสู่การปฏิบัติกับชุมชน จึงเกิดเป็นความร่วมมือ สนับสนุน และการช่วยเหลือในรูปแบบต่างๆ อย่างเต็มใจ

1.3 ด้านการกำกับ ติดตาม ประเมินผล และรายงาน มีการกำหนดให้มีรูปแบบวิธีการและเครื่องมือการประเมินผลการดำเนินงานแนะแนวอย่างชัดเจน มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด เพราะด้วยระบบการประกันคุณภาพการศึกษาภายในได้กลายเป็นสิ่งที่บุคลากรในสถานศึกษานั้นมีส่วนร่วมในทุกคน การดำเนินการกิจกรรมใดๆ ก็ตามแต่สถานศึกษาได้กำหนดให้มีการประเมินผลติดตามและรายงานผลการประเมินของกิจกรรมนั้นๆ เพื่อนำผลการประเมินมาปรับปรุงแก้ไข และเปลี่ยนแปลงกระบวนการทำงานให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น สำหรับการแนะแนวของสถานศึกษา

ไม่ว่าจะเป็นการจัดกิจกรรมเปิดบ้านทางวิชาการร่วมกับฝ่ายวิชาการ หน้าที่ของครูแนะแนวคือ การประสานงานให้กับสถานศึกษาอื่นๆ ส่งนักเรียน นักศึกษาเข้าร่วมกิจกรรมของสถาบันใน เครื่องี่ตรงจิตร เป็นวิธีการหนึ่งของการประชาสัมพันธ์สถานศึกษา และเป็นอีกทางเลือกหนึ่งที่เปิด โลกทัศน์ทางการศึกษาสายวิชาชีพให้กับผู้เรียนได้มีความเข้าใจในแนวทางการศึกษาต่อ การประเมินผล ของการแนะแนว จะกระทำเมื่อภายหลังการจัดกิจกรรม ไม่ว่าจะเป็นการสอบถามจากกลุ่มผู้ประสาน งานระหว่างสถานศึกษา หรือแม้กระทั่งผู้เรียนที่ได้มีการพูดคุยกันเป็นการส่วนตัว และในภาพรวม ของการไปแนะแนวภายนอก จากนั้นนำผลการประเมินนั้น รายงานต่อผู้บังคับบัญชาเพื่อนำเข้าที่ ประชุมผู้บริหาร นำไปสู่การกำหนดแนวทางการบริหารงานแนะแนวเพื่อการศึกษา แนะแนวอาชีพ จะเห็นได้ว่าเป็นวิธีการรวบรวมข้อมูล เพื่อให้รู้จักผู้เรียนมากยิ่งขึ้น ให้เป็นแนวทางในการช่วยเหลือ ได้ทันการและถูกต้อง เป็นไปตามแนวทางการบริหารงานแนะแนวของวิทยาลัยเทคโนโลยีตั้งตรงจิตร พณิชยการ (2556 : 13) ที่มีจุดมุ่งหมายของงานแนะแนว เพื่อการติดตาม เพื่อให้รู้จัก เพื่อให้ปรึกษา เพื่อนำไปสู่การประเมิน และการช่วยเหลือได้อย่างทันทีในยามที่ผู้เรียนต้องการความช่วยเหลือมาก ที่สุด นำมาสู่การกำหนดเป็นนโยบายของการบริหารงานดังที่ได้ปฏิบัติต่อๆ กันเรื่อยมา

1.4 ด้านการปรับปรุงพัฒนา ประเด็นที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด คือ การส่งเสริมให้มีการนำ ข้อมูลสารสนเทศของงานแนะแนวไปใช้ในการพัฒนาวิทยาลัย เพราะสังคมโลกปัจจุบันเป็น ยุคของเทคโนโลยีผ่านสื่อสังคมออนไลน์ (social media) ผู้เรียน ตลอดจนผู้ปกครองมีช่อง ทางในการรับสารและสื่อสารได้หลากหลายวิธี การบริโภคข่าวสารก็เป็นวิธีการหนึ่งที่น่ามาสู่ การสร้างความรู้จักในสถาบันในเครื่องี่ตรงจิตร ตลอดระยะเวลาที่ผ่านมา ฝ่ายงานแนะแนว ได้ประสานงานกับสถาบันในเครื่องี่ตรงจิตร เพื่อจัดตั้งศูนย์ข้อมูลสารสนเทศของสถานศึกษา เพื่อให้ครอบคลุมด้านการศึกษา อาชีพ ชีวิต และสังคม อาทิ การมีส่วนร่วมในการพัฒนา เว็บไซต์ของสถานศึกษา ตลอดจนจนมีส่วนในการตอบข้อซักถามและการแสดงความคิดเห็นไป ยังผู้เรียนลงในเว็บไซต์ของโรงเรียน และนำมาประเมินผลเพื่อหาแนวทางการแก้ปัญหาและ วิธีการที่จะเข้าถึงผู้เรียนด้วยกระบวนการของกิจกรรมต่างๆ มีส่วนร่วมกับผู้บริหารในการสร้าง เครื่องี่ขายสารสนเทศจากการใช้เทคโนโลยี เพิ่มช่องทางสื่อสารงานแนะแนวไปยังสถาบัน การศึกษาในเครื่องี่ขาย ซึ่งเป็นวิธีการทางเลือกหนึ่งที่ทำให้ช่องทางของการสื่อสารนั้นรวดเร็ว และสนองตอบผู้เรียนได้ทันที่ ด้วยผู้เรียนส่วนใหญ่สามารถใช้สื่อสังคมออนไลน์เป็นช่อง ทางสื่อสารกันและกันไม่ว่ากับผู้สอนหรือผู้เรียนด้วยตนเอง ทางเลือกนี้เองที่กระบวนการ บริหารงานแนะแนวได้อาศัยช่องทางบริโภคข้อมูลสารสนเทศของผู้เรียน นำไปสู่การ แสดงให้เห็นถึงพัฒนาการของวิทยาลัย อีกทั้งยังแสดงให้เห็นถึงศักยภาพของข้อมูลข่าวสาร ของวิทยาลัย อีกทั้งยังมีส่วนในการจัดระบบข้อมูลข่าวสาร เพิ่มประสิทธิภาพการผลิตและประมวลผล สามารถเข้าถึง และลดอุปสรรคเกี่ยวกับเวลาและระยะทาง สอดคล้องแนวความคิดของอภิชาติ พิกุลทอง

(2552) เกี่ยวกับบทบาทของเทคโนโลยีสารสนเทศที่สถาบันการศึกษาพึงมีต่อการบริหารงาน
แนะแนวอีกด้วย

2. การทดสอบสมมติฐาน ผู้บริหาร อาจารย์ที่ปรึกษา และอาจารย์แนะแนว มีความคิดเห็น
ต่อการบริหารงานแนะแนว ในภาพรวมทุกๆ ด้าน แตกต่างกัน โดยผู้บริหาร มีความคิดเห็น
ต่อการบริหารงานแนะแนวของสถาบันในเครื่องตั้งตรงจิตร ด้านการเตรียมการและวางแผน
ดำเนินการ แตกต่างกับอาจารย์ที่ปรึกษาและอาจารย์แนะแนว เพราะว่าผู้บริหารเป็นผู้กำหนด
นโยบายและคิดว่าแผนงานที่ได้วางไว้ควรดำเนินการตามขั้นตอนและแผนปฏิบัติงานประจำปี
แต่ในทางกลับกันอาจารย์ที่ปรึกษาและอาจารย์แนะแนวเป็นกลุ่มคนกลุ่มเดียวกันที่ปฏิบัติ
หน้าที่ทั้งการสอนและการแนะแนว การดำเนินการตามแผนการสอนและการสอนโดยคำนึง
ถึงผู้เรียนเป็นสิ่งสำคัญ สิ่งที่คุณเรียนพึงได้รับนั้นต้องเป็นไปตามผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ด้วยความ
แตกต่างของผู้เรียน ผู้สอนต้องหาวิธีการและแนวทางในการสอนให้สอดคล้องกับธรรมชาติ
ของผู้เรียน ประกอบกับในระหว่างการสอนในภาคเรียนปกติ การบริหารงานแนะแนวก็ต้องทำ
ควบคู่กันไปด้วย การลงพื้นที่แนะแนวก็มีส่วนทำให้การสอนนั้นมีชั่วโมงการสอนและพบผู้เรียน
ได้น้อยลง อาจารย์ที่ปรึกษาที่ให้คำปรึกษาต่อนักเรียนก็มีความถนัดเพียงรายวิชาที่รับผิดชอบ
สอน ในรายวิชาของอาจารย์แนะแนวที่ได้รับผิดชอบสอนเป็นวิชาชีพเฉพาะทาง ผู้เรียนย่อม
ต้องการคำอธิบายในบทเรียนจากผู้สอนในรายวิชานั้นๆ มากกว่าอาจารย์ที่ปรึกษา ด้วยเหตุนี้
ทั้งอาจารย์ที่ปรึกษาและอาจารย์แนะแนวได้มีการประสานงานและใช้เวลาในการจัด
การเรียนการสอนเพื่อพัฒนาผู้เรียนให้มีผลสัมฤทธิ์ที่พึงมีและได้รับความรู้อย่างมีประสิทธิภาพ
เพื่อให้เป็นไปตามนโยบายของผู้บริหารซึ่งเป็นไปตามผลการทดสอบสมมติฐานที่พบว่า
ผู้บริหารมีความคิดเห็นด้านการปฏิบัติตามแผนแตกต่างกับอาจารย์ที่ปรึกษา และอาจารย์
ที่ปรึกษา มีความคิดเห็นด้านการปฏิบัติตามแผนแตกต่างกับอาจารย์แนะแนว เนื่องจากสถาน
ศึกษาได้จัดทำปฏิทินการศึกษา และแจ้งให้อาจารย์ประจำรายวิชาได้ทราบก่อนเปิดภาค
การศึกษา รวมถึงแผนการดำเนินการต่างๆ ของฝ่ายวิชาการ ทำให้มีการเตรียมการและวางแผน
ดำเนินการด้านการเรียนการสอนด้วยการประชุมก่อนเปิดภาคเรียนของทุกสาขาวิชาในแต่ละ
ปีการศึกษา ซึ่งวิธีการดังกล่าวมีส่วนทำให้การเรียนการสอนกระชับและได้มีโอกาสปรับปรุงและพัฒนา
วิธีการสอนให้มีศักยภาพมากขึ้นซึ่งได้มีการปรับใช้เรื่อยมา เป็นเครือข่ายความร่วมมือการศึกษาภายใน
องค์กร ทำให้ในปัจจุบัน แม้สถาบันในเครื่องตั้งตรงจิตรจะมีกิจกรรมในแผนปฏิบัติงานตามนโยบาย
ของผู้บริหารในแต่ละปีการศึกษา ทางอาจารย์แนะแนวและอาจารย์ที่ปรึกษาก็สามารถเตรียมการ
และวางแผนการดำเนินการได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล สอดคล้องกับแผนและนโยบาย
การบริหารงานแนะแนวของวิทยาลัยเทคโนโลยีตั้งตรงจิตร

ข้อเสนอแนะจากการวิจัย

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 ควรส่งเสริมให้ผู้บริหาร อาจารย์ที่ปรึกษา อาจารย์แนะแนวได้มีส่วนร่วมในการกำหนดยุทธศาสตร์ของการแนะแนวมากยิ่งขึ้น เพื่อให้เกิดความหลากหลายในข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะต่างๆ นำมาพัฒนาปรับปรุงด้านการเตรียมและการวางแผนดำเนินการได้อย่างมีประสิทธิภาพเพิ่มมากขึ้น

1.2 ควรส่งเสริมให้มีการจัดทำปฏิทินปฏิบัติงานแนะแนว เพื่อให้บุคลากรของสถาบันโรงเรียนในเครือข่ายตรงจุดตรงใจ ได้จัดการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับแผนงานแนะแนวในกรณีที่อาจารย์แนะแนวต้องลงพื้นที่

1.3 ควรจัดให้มีการสรุปผลการดำเนินงานการแนะแนวและเผยแพร่ผลการดำเนินงานทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษา เพื่อให้ผู้บริหาร อาจารย์ที่ปรึกษา และอาจารย์แนะแนว ตลอดจนผู้ปกครองนักเรียนได้รับรู้ถึงประสิทธิภาพและคุณภาพของการดำเนินการบริหารจัดการงานแนะแนวของทางสถาบันเพื่อสร้างความเชื่อมั่น ไว้วางใจ และความร่วมมือที่มากขึ้นต่อไป

1.4 ควรส่งเสริมให้มีการจัดทำรายงานผลการดำเนินงานแนะแนว และการตัดสินใจต่อการนำผลการประเมินไปปรับปรุงและพัฒนางานแนะแนวในวิทยาลัย เพื่อไม่ให้เกิดความล่าช้าต่อการดำเนินการ และเป็นการลดขั้นตอนของการบริหาร ทำให้สามารถปรับแผนการดำเนินการให้มีประสิทธิภาพ และลดอุปสรรคในการดำเนินการ

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรศึกษาถึงปัญหาและความต้องการของนักเรียนนักศึกษาในด้านต่างๆ เพื่อเป็นแนวทางพัฒนาการบริหารงานแนะแนวให้สอดคล้องกับปัญหาและความต้องการของผู้เรียนอย่างแท้จริง

2.2 ควรศึกษาเปรียบเทียบความต้องการของนักเรียนนักศึกษาที่มีผลการศึกษากลุ่มต่ำและนักเรียนนักศึกษาในกลุ่มสูงเพื่อหาความแตกต่างและข้อเท็จจริงในมุมมองของผู้เรียนที่มีความรู้ความสามารถต่างกัน

2.3 ควรมีการศึกษาติดตามผลการดำเนินการของงานแนะแนวจากนักเรียนนักศึกษาที่เข้ามาใช้บริการจากฝ่ายแนะแนวการศึกษาและอาชีพ เพื่อดูว่าภายหลังจากที่ได้รับการแนะแนวไปแล้ว สามารถนำไปปฏิบัติใช้แก้ปัญหาได้สำเร็จหรือไม่ เพื่อนำมาสู่การพัฒนาปรับปรุงกระบวนการแนะแนวให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

บรรณานุกรม

- กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ. (2545). **คู่มือการบริหารจัดการแนะแนว**. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.
- ลัดดาวัลย์ เพชรโรจน์ และอัจฉรา ชำนิประศาสน์. (2555). **ระเบียบวิธีการวิจัย**. กรุงเทพมหานคร : พิมพ์ดีการพิมพ์.
- วัชรีย์ ทรัพย์มี. (2523). **การแนะแนวในโรงเรียน**. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพมหานคร : ไทยวัฒนาพานิช.
- วิทยาลัยเทคโนโลยีตั้งตรงจิตรพณิชยการ. (2556). **คู่มือนักศึกษาและผู้ปกครอง**. กรุงเทพมหานคร : พิมพ์แกรนด์แอปเปิ้ลพรีนติ้ง.
- อภิชาติ พิกุลทอง. (2552). **ความรู้เกี่ยวกับระบบสารสนเทศ**. ค้นเมื่อ 5 กันยายน 2552, จาก http://www.thaigoodview.com/library/teachershow/bangkok/pichai_l/it01/index.htm.